

"AZƏRBAYCAN XƏZƏR DƏNİZ GƏMİÇİLİYİ"
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

İlkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları
Müstəqil Auditorun Xüsusi Məqsədli Hesabatı ilə birlikdə

31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə

MÜNDƏRİCAT

İlkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Müstəqil Auditorun Xüsusi Məqsədli Hesabatı

İlkin konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
İlkin konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat.....	2
İlkin konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	3
İlkin konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

İlkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları.....	5
2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri.....	5
3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri.....	15
4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər.....	16
5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi	19
6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri.....	23
7. Ticarət və digər debitor borcları	23
8. Vergilər üzrə debitor borcu	24
9. Avans ödənişləri.....	24
10. Mal-material ehtiyatları	24
11. Ticarət və digər kreditör borcları	25
12. Borc öhdəlikləri	25
13. Gəmilər, əsas vəsaitlər.....	26
14. Ehtiyatlar.....	27
15. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital.....	27
16. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi.....	28
17. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi.....	28
18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar	28
19. Mənfəət vergisi.....	30
20. Digər əməliyyat gəliri.....	31
21. Maliyyə xərcləri	31
22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	31
23. Müəssisələrin birləşməsi	36
24. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları	37
25. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	37
26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr.....	38

Building a better
working world

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.
Port Baku Towers Business Centre
South Tower, 9th floor
153, Neftçilər Ave.
Baku, AZ1010, Azerbaijan
Tel: +994 (12) 490 7020
Fax: +994 (12) 490 7017
www.ey.com/az

Ernst & Young Holdings (Siyəsi) B.V.
Port Baku Towers Biznes Mərkəzi
Cənub Qülləsi, 9-cu mərtəbə
Neftçilər prospekti, 153
Baku, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 7020
Faks: +994 (12) 490 7017

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin rəhbərliyinə 31 dekabr 2014-cü il tarixinə ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Müstəqil Auditorun Xüsusi Məqsədli Hesabatı

Biz "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2014-cü il tarixinə ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə ilkin konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, ilkin konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və ilkin konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ("ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları") auditini apardıq. Həmin ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") keçməsi prosesinin tərkib hissəsi olaraq hazırlanmışdır.

İlkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Qeyd 2-də göstərilən əsasə uyğun olaraq hazırlanması, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit əsasında ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəy ifadə etməkdir. Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər və açıqlamalar barədə audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mühakiməsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlər riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Bu risklər qiymətləndirilərkən auditor müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi məqsədilə müəssisənin ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə aid olan daxili nəzarət elementlərini nəzərə alır, lakin bu zaman müəssisənin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmür. Auditə, həmçinin, tətbiq edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyinin və rəhbərlik tərəfindən edilmiş ehtimalların məntiqiliyinin qiymətləndirilməsi, o cümlədən ümumilikdə ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi üzrə qiymətləndirmənin aparılması daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Rəy

Bizim fikrimizcə, 31 dekabr 2014-cü il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından MHBS-in 1 sayılı MHBS əsasında necə tətbiq edilməsini, o cümlədən 31 dekabr 2015-ci il tarixinə MHBS-ə uyğun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ilk tam toplusu rəhbərlik tərəfindən hazırlandığı zaman qüvvədə olması gözlənilən standart, şərtlər və qəbul edilməsi gözlənilən qaydalar haqqında rəhbərliyin fərziyyələrini təsvir edən Qeyd 2-də göstərilən əsasa uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Uçot prinsipləri və istifadə ilə bağlı məhdudiyyət

Rəyimizə düzəliş etmədən, biz diqqəti MHBS-ə uyğun yekun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına çevrilənə qədər ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında düzəlişlərin aparıla bilməsinin səbəblərini izah edən ilkin konsolidasiya olunmuş maliyyə hesabatlarına dair 2-ci Qeydə cəlb edirik. Bundan əlavə, diqqətinizi bu fakta cəlb edirik ki, MHBS-ə uyğun olaraq, yalnız müqayisəli maliyyə məlumatı və izahlı qeydlər daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tam toplusu Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətinin, əməliyyatlarının nəticələrinin və pul vəsaitləri hərəkətinin MHBS əsasında düzgün əks etdirilməsini təmin edə bilər.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

11 iyun 2015-ci il

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC
İlkin konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
AKTİVLƏR			
Uzunmüddətli aktivlər			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	13	577,556	210,940
Qeyri-maddi aktivlər		1,700	49
Uzunmüddətli avans ödənişləri	9	11,107	–
Təxirə salınmış vergi aktivləri	19	50,619	31,756
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		640,982	242,745
Cari aktivlər			
Mal-material ehtiyatları	10	71,435	48,101
Ticarət və digər debitor borcları	7	86,061	43,406
Vergilər üzrə debitor borcları	8	25,830	10,156
Qısamüddətli avans ödənişləri	9	4,568	17,354
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	6,120	176
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	6	16	93
Cəmi cari aktivlər		194,030	119,286
Cəmi aktivlər		835,012	362,031
KAPİTAL			
Səhm kapitalı	15	383,421	24
Əlavə ödənilmiş kapital	15	31,560	–
Bölüşdürülməmiş mənfəət		202,390	241,636
Cəmi kapital		617,371	241,660
ÖHDƏLİKLƏR			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli kreditlər	12	39,652	–
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	19, 23	4,057	–
Uzunmüddətli ehtiyatlar	14	3,188	1,383
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		46,897	1,383
Cari öhdəliklər			
Qısamüddətli kreditlər	12	17,046	–
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	12	6,503	–
Ticarət və digər kreditör borcları	11	128,046	103,751
Cari ehtiyatlar	14	18,375	9,689
Vergilər üzrə kreditör borcları		774	5,548
Cəmi cari öhdəliklər		170,744	118,988
Cəmi öhdəliklər		217,641	120,371
Cəmi kapital və öhdəliklər		835,012	362,031

Qrupun adından 11 iyun 2015-ci ildə təsdiq edilmiş və imzalanmışdır:

Cənab Rauf Vəliyev
 Sədr

Cənab Cəlal Fərəcli
 Sədrin İqtisadi məsələlər üzrə müavini

Əlavə edilən qeydlər hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC

İlkin konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat

(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2014
Gəlirlər	16	262,482
Satışların maya dəyəri	17	(259,558)
Ümumi mənfəət		2,924
Sosial xərclər	17	(1,824)
Ümumi və inzibati xərclər	17	(20,458)
Digər əməliyyat gəliri	20	39,159
Digər əməliyyat xərcləri		(4,451)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin satılmasından gəlir və zərərlər, xalis		(2,620)
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		12,730
Maliyyə xərcləri	21	(1,167)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		11,563
Mənfəət vergisi faydası	19	18,591
İl üzrə mənfəət		30,154
İl üzrə digər ümumi gəlir		–
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		30,154

Əlavə edilən qeydlər hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC
İlkin konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilir)

	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Bölüşdürül- məmiş mənfəət	Cəmi
1 yanvar 2014-cü il tarixinə qalıq	24	–	241,636	241,660
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	30,154	30,154
ADXDG-də 100%-lik payın alınması (Qeyd 23)	–	–	(69,400)	(69,400)
Səhm kapitalında artım (Qeyd 15)	383,397	–	–	383,397
Əlavə ödənilmiş kapital (Qeyd 15)	–	31,560	–	31,560
31 dekabr 2014-cü il tarixinə qalıq	383,421	31,560	202,390	617,371

Əlavə edilən qeydlər hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC
İlkin konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2014
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		11,563
Aşağıdakılar üzrə düzəlişlər:		
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin amortizasiyası	13	63,148
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası		463
Ticarət və digər debitor borclarının dəyərsizləşməsi	7	2,831
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin satılmasından xalis zərərər		2,620
Maliyyə xərcləri	21	1,167
Ehtiyatlarda dəyişiklik	14	970
Vergilər üzrə ehtiyatlar	14, 17	4,596
Kreditor borclarının silinməsindən gəlir	20	(259)
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		87,099
Ticarət və digər debitor borclarında artım	7	(40,309)
Mal-material ehtiyatlarında artım	10	(3,623)
Avans ödənişlərində azalma	9	4,870
Vergilər üzrə debitor borclarında azalma	8	6,109
Ticarət və digər kreditor borclarında azalma	11	(11,188)
Ehtiyatlarda artım	14	92
Vergilər üzrə kreditor borclarında azalma	19	(438)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan pul vəsaitləri		42,612
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(4,064)
Ödənilmiş faizlər		(303)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		38,245
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin alınması	13	(97,980)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(2,037)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(100,017)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Uzunmüddətli borc öhdəliklərindən daxilolmalar	12	42,347
Qısamüddətli borc öhdəliklərindən daxilolmalar	12	17,019
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qaytarılması	12	(1,650)
Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapitalda artım	15	10,000
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olmuş xalis pul vəsaitləri		67,716
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		5,944
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		176
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		6,120

Əlavə edilən qeydlər hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

1. Qrup və onun əməliyyatları

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Cəmiyyət") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında 22 oktyabr 2013-cü il tarixli 6 nömrəli və "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin təşkili haqqında 10 yanvar 2014-cü il tarixli 213 nömrəli Sərəncamlarına əsasən, respublikada mövcud olan iki böyük donanmanın – Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi ("ADXDG") və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Xəzər Dəniz Neft Donanmasının ("XDND") birləşdirilərək yenidən təşkil olunması yolu ilə yaradılıb. İki şirkət iqtisadiyyatda köklü struktur islahatlarının davam etdirilməsi, dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, Azərbaycanın rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi, eləcə də dövlətə məxsus gəmiçilik şirkətlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada idarə edilməsindən sinerjiyərin əldə edilməsi məqsədilə birləşdirilmişdir.

Cəmiyyətin tərkibinə 9 mindən çox işçisi olan dəniz xidməti-köməkçi və ticarət donanması və iki gəmi təmiri zavodu daxildir.

31 dekabr 2014-cü il tarixinə Cəmiyyətə yekun nəzarəti Azərbaycan Respublikasının hökuməti ("Dövlət") həyata keçirir.

Cəmiyyətin rəsmi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, M.Ə. Rəsulzadə küç. 5.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası. Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup" adlandırılır) hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsinin ("MUBSK") buraxdığı Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") keçməsi prosesinin tərkib hissəsi olaraq və Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərəcəyi və yaxın gələcəkdə əməliyyatlarını davam etdirəcəyi fərziyyəsi əsasında hazırlanmışdır. 31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrup tərəfindən 31 dekabr 2015-ci il tarixinə MHBS-ə uyğun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ilk tam toplusu hazırlanmasında istifadə ediləcək.

31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə bu ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrup tərəfindən MHBS-dən istifadə etməklə 1 sayılı "Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiq edilməsi" MHBS-də təsvir edilmiş qaydaya uyğun olaraq hazırlanmışdır. Bu qaydaya uyğun olaraq Cəmiyyət açılış balans hesabatını MHBS-ə keçid tarixində (1 yanvar 2014-cü ildə) Qrupun, MHBS-ə uyğunlaşmaq məqsədilə 31 dekabr 2015-ci il tarixinə ilk tam maliyyə hesabatları toplusu hazırlanacağı zaman qüvvədə olması gözlənilən standart və şərtlər haqqında fərziyyələrdən və qəbul edilməsi gözlənilən qaydalardan istifadə edərək, düzəlişlər aparılmış uçot kitabları və qeydləri əsasında hazırlamışdır. 1 sayılı MHBS-ə müvafiq olaraq həmin uçot qaydaları, 1 sayılı MHBS-də müəyyən edilmiş bəzi istisna və azad etmələr istisna olmaqla, Qrupun MHBS-ə uyğun maliyyə hesabatlarının ilk tam toplusunun tarixinə (31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üçün) qüvvədə olan hər bir MHBS-ə uyğun olmalıdır. Standartlara və şərtlərə 31 dekabr 2015-ci il tarixində qüvvəyə minməsi gözlənilən MBUSK və ya Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları Komitəsinin ("MHBSK") təqdimat və ya mümkün dəyişikliklərini nəzərə almaqla rəhbərlik yekun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını tərtib etməzdən əvvəl ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına bu cür dəyişikliklərin edilməsi ehtiyacının olma ehtimalını istisna etmir.

Rəhbərlik diqqəti hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun maliyyə hesabatlarının tam toplusunu təşkil etmədiyi faktına cəlb edir. Bu ona görədir ki, hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları müəyyən müqayisəli məlumatı daxil etmir və, müvafiq olaraq, Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti, əməliyyatların nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini MHBS-ə uyğun düzgün əks etdirmir. Buna isə müqayisəli maliyyə məlumatı ilə birlikdə maliyyə hesabatlarının tam toplusunu hazırlamaqla nail olmaq olar.

Mühasibat uçotunun "məhiyyətin formadan üstünlüyü" konsepsiyasını nəzərə alaraq, iqtisadi təsir baxımından şirkətlərin birləşdirilməsi ADXDG-nin XDND tərəfindən əldə edilməsi kimi uçota alınmalıdır. Bu əməliyyatda satın alan və satan tərəflər 3 sayılı MHBS-ə uyğun olaraq aşağıdakı mülahizələrə uyğun olaraq müəyyən edilir:

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası (davamı)

- ▶ Aktivlərin mənfəətliliyi və əhəmiyyəti;
- ▶ Birləşdirilmiş müəssisənin idarə heyətinin və baş rəhbərliyinin tərkibi;
- ▶ Uçot və digər proqram sistemləri.

31 dekabr 2012-ci il tarixində başa çatan il də daxil olmaqla həmin tarixədək bütün dövrlər üçün XDND-nin qalıqları ARDNŞ-nin MHBS-ə uyğun hazırlanmış konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında konsolidasiya edilmişdir.

Hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilmiş əsas uçot prinsipləri aşağıda təqdim edilir. Bu prinsiplər təqdim edilmiş bütün dövrlərə ardıcıl şəkildə tətbiq edilmişdir. Hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında bütün məbləğlər, başqa cür qeyd edilmədiyi halda, min Azərbaycan Manatı (“AZN”) ilə təqdim edilir.

Konsolidasiya prinsipi. İlkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2014-cü il tarixinə Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr Qrupun fəaliyyətindən fayda əldə etmək məqsədilə maliyyə və əməliyyat siyasətlərini idarə etməkdən ibarət nəzarəti olan və səsvərmə hüquqlarının yarısından çox iştirak payına sahib olan bütün müəssisələrdir.

Törəmə müəssisələr əldə edildiyi tarixdən (yəni Qrup nəzarəti əldə etdiyi tarixdən) etibarən konsolidasiya edilir və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixədək konsolidasiya edilməsi davam etdirilir. Törəmə müəssisənin maliyyə hesabatları əsas şirkətin maliyyə hesabatları ilə eyni dövrlər üzrə və eyni mühasibat uçotu prinsipləri əsasında hazırlanır. Qrup daxilində olan bütün qalıqlar, əməliyyatlar, qrup daxilində aparılan əməliyyatlardan əldə edilən reallaşdırılmamış gəlir və zərərlər tamamilə ləğv edilir.

Cari təsnifatın uzunmüddətli təsnifatla müqayisə edilməsi. Qrup ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari aktiv kimi təsnif edilir:

- Normal əməliyyat siklinə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- Hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir, və ya
- Hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

Bütün digər aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi təsnif edilir.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari öhdəlik kimi təsnif edilir:

- Normal əməliyyat siklinə ödənilməsi gözlənilir;
- Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- Hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir, və ya
- Hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsinə təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər öhdəlikləri uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnif edir. Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uzunmüddətli aktiv və öhdəliklər kimi təsnif edilir.

Müəssisələrin birləşməsi. Müəssisələrin birləşməsi alış metodunu tətbiq etməklə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərlə ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləğinin və əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət payının cəmi kimi ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi üçün alıcı əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət iştirak payını ya ədalətli dəyərlə, yaxud da əldə edilən müəssisənin müəyyən edilə bilən xalis aktivlərindəki payına proporsional olaraq qiymətləndirir. Çəkilmiş alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə daxil edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, münasib təsnifləşdirmə və təyin etmə məqsədilə maliyyə aktivlərini və öhdəliklərini müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait, alış tarixində mövcud olan digər uyğun şərtlər əsasında qiymətləndirməlidir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi (davamı). Buna əldə edilən müəssisə tərəfindən əlaqədar törəmə alətlərin əsas müqavilədə ayrılması da aid edilir. Müəssisələrin mərhələlərlə birləşdirilməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə əvvəllər mövcud olan iştirak payı alış tarixində ədalətli dəyərle yenidən ölçülür və nəticədə yaranan gəlir və ya zərər müvafiq olaraq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrə Qrup mühasibat uçotunun alış metodunu tətbiq edir.

Xarici valyutanın çevrilməsi. “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin və onun törəmə müəssisələrinin funksional valyutası Azərbaycan Manatıdır, çünki Qrupun gəlirləri, xərcləri, alınmış mal-material ehtiyatları və öhdəliklərinin əhəmiyyətli hissəsinin qiymətləndirilməsi, çəkilməsi, ödənilməsi və ya digər yolla ölçülməsi Azərbaycan Manatı ilə həyata keçirilir.

Qrupun müəssisələrinin Qrupun funksional valyutasından fərqli olan valyutalarla aparılan və Qrupun funksional valyutası ilə ölçülməmiş əməliyyatları aşağıdakı şəkildə çevrilir:

- ▶ Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə qüvvədə olan yekun məzənnəyə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir;
- ▶ Hər bir mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- ▶ Bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent (məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq) kimi əks etdirilir.

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarına çevrilmədən yaranan gəlir və zərərləri ilkin konsolidasiya olunmuş mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır.

31 dekabr 2014-cü il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 0.7844 AZN, 1 Avro = 0.9522 AZN, 1 RUB = 0.0133 AZN (1 yanvar 2014-cü il: 1 ABŞ dolları = 0.7845 AZN, 1 Avro = 1.0788 AZN, 1 RUB = 0.0241 AZN).

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alına bilən və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı). Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;

Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısi ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;

Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alış, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri. Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: a) ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri; b) kreditlər və debitor borcları; c) ödəniş tarixinə qədər saxlanılan maliyyə aktivləri və d) satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri. Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməyən maliyyə aktivlərinə isə maliyyə aktivlərinin alınmasına birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri əlavə edilir. Bu təsnifləşdirmə maliyyə aktivlərinin əldə edilməsi məqsədindən asılıdır. Rəhbərlik maliyyə aktivlərini ilkin uçot zamanı təsnifləşdirir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı). Maliyyə aktivlərinin qiymətləndirilməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

- (a) *Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri.* Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri (maliyyə aktivləri əsasən qısa müddətdə satış üçün əldə edildiyi təqdirdə bu kateqoriyada təsnifləşdirilir) və ilkin olaraq ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləridir. 39 sayılı MUBS-da müəyyən edildiyi kimi səmərəli hedcinq alətləri kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə əks etdirilir, ədalətli dəyər də xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərcləri (ədalətli dəyər də mənfəət xalis dəyişikliklər) və ya maliyyə gəliri (ədalətli dəyər də müsbət xalis dəyişikliklər) kimi göstərilir. Bu kateqoriyaya daxil olan aktivlər cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir.
- (b) *Kreditlər və debitor borcları.* Kreditlər və debitor borcları bazarda sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən, təsbit və ya müəyyən edilə bilən ödənişlərlə qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Ödəmə müddəti hesabat tarixindən sonra 12 aydan çox olan kreditlər və debitor borcları istisna olmaqla, bunlar cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Bu istisna olunmuş aktivlər isə uzunmüddətli aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Kreditlər və debitor borcları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ticarət və digər debitor borcları kimi əks etdirilir.
- (c) *Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları.* Bu kateqoriyaya Qrupun ödəniş müddətində saxlamaq niyyəti və imkanı olan qiymətli təyin edilmiş sabit və ya ödəniş müddəti müəyyən edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının təsnifləşdirilməsini onların ilk dəfə uçota alınması ərafında müəyyənləşdirir və hər hesabat tarixində təsnifləşdirmənin uyğunluğunu yenidən qiymətləndirir. Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyər də uçota alınır.
- (d) *Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri.* Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri bu kateqoriya üçün nəzərdə tutulan və yaxud hər hansı digər kateqoriyalarda təsnifləşdirilməmiş qeyri-törəmə alətlərdir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən etibarən 12 ay ərzində investisiyaları satmaq niyyəti olmadığına görə bu aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi tanınır.

Maliyyə aktivlərinin müntəzəm alışı və satışı, əqdin bağlandığı tarixdə (yəni, Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə) uçota alınır. İnvestisiyalar əvvəlcə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan bütün maliyyə aktivləri üzrə əməliyyat xərcləri daxil olmaqla, ədalətli dəyərlə uçota alınır. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri əvvəlcə ədalətli dəyər də uçota alınır, əməliyyat xərcləri isə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda xərcə yazılır. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri sonradan ədalətli dəyərlə uçota alınır. Kreditlər və debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyər də uçota alınır.

“Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərinin” ədalətli dəyərində dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və ya zərər onların yarandığı dövrdə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda “digər gəlir/(zərər)” sətrində əks etdirilir. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərindən yaranan dividend gəliri Qrupun ödənişləri almaq hüququ müəyyən edildikdə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda digər gəlirlərin tərkibində uçota alınır.

Xarici valyutada ifadə olunan və satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən monetar qiymətli kağızların ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər qiymətli kağızların amortizasiya edilmiş dəyərində və balans dəyərində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yaranan məzənnə fərqləri kimi təhlil edilir. Monetar qiymətli kağızlar üzrə məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər mənfəət və ya zərərdə uçota alınır; qeyri-monetar qiymətli kağızlar üzrə məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər kapitalda uçota alınır. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən monetar və qeyri-monetar qiymətli kağızların ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər kapitalda uçota alınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı). Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri kateqoriyasında təsnifləşdirilən qiymətli kağızlar satıldıqda və ya dəyərsizləşdikdə, kapitalda qeydə alınan ədalətli dəyər üzrə yığılmış düzəlişlər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda investisiya qiymətli kağızlarının satışından yaranan gəlir və zərər kimi əks etdirilir. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar üzrə effektiv faiz metoduna əsasən hesablanmış faizlər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda digər gəlirlərin tərkibində uçota alınır. Satış üçün mövcud olan pay alətləri üzrə dividendlər Qrupun ödənişləri almaq hüququ müəyyən edildikdə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda digər gəlirlərin bir hissəsi kimi uçota alınır.

Sərbəst surətdə alınıb-satılan investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyəri cari bazar qiymətlərinə əsaslanır. Maliyyə aktivləri bazarı (həmçinin birjaya çıxarılmayan qiymətli kağızlar üzrə) aktiv olmadığı təqdirdə, Qrup, ədalətli dəyəri qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməklə müəyyən edir. Bu üsullara bazar göstəricilərindən maksimum istifadə etmək və müəssisənin göstəricilərindən daha az asılı olmağı nəzərdə tutan, müstəqil tərəflər arasındakı ən son əməliyyatlar, mahiyyət etibarı ilə eyni xarakter daşıyan digər maliyyə alətlərinə istinad, diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlili və opsiyonların qiymətləndirilməsi modelləri daxildir.

Qrup hər hesabat tarixində maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını müəyyən edir. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən pay qiymətli kağızları ilə əlaqədar qiymətli kağızın ədalətli dəyərinin onun maya dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə və ya davamlı şəkildə azalması, həmin qiymətli kağızların dəyərsizləşməsi əlaməti kimi nəzərə alınır. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üzrə bu cür dəlil olduqda, alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi qiymətləndirilən ümumi zərər, əvvəlki dövrdə digər ümumi gəlirdə həmin maliyyə aktivləri üzrə qeydə alınmış hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla, kapitaldan silinərək mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda pay alətləri üzrə qeydə alınan dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və ya zərərdə bərpa edilmir.

Maliyyə öhdəlikləri. Qrup öz maliyyə fəaliyyətini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri, həmçinin maliyyə törəmə alətləri daxil olmaqla və (b) digər maliyyə öhdəlikləri. Satış üçün nəzərdə tutulan öhdəliklər ədalətli dəyərdə uçota alınır. Həmin öhdəliklərin dəyərindəki dəyişikliklər onların yarandığı dövrdə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda uçota alınır. Digər maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.

Maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi. Qrup aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərini uçotdan silir: (i) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (ii) Qrup bu aktivlər üzrə mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (iii) Qrup bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivləri satış üzrə əlavə məhdudiyyətlər qoymadan asılı olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan silinməsi. Qrup maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik müvafiq balans məbləğindəki fərqlə hər hansı çəkilmiş xərclər və komissiya haqları ilə birlikdə mənfəət və ya zərərdə uçota alınması şərtilə, ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır.

Ticarət və digər debitor borcları. Ticarət və digər debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Qrup əvvəlcə fərdi olaraq mühüm olan maliyyə aktivləri və ya fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri qrupu üçün dəyərsizləşmənin obyektiv sübutunun olub-olmamasını test edir. Əgər Qrup fərdi olaraq test edilmiş maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi üçün obyektiv sübutun olmadığını müəyyən edərsə, aktivləri eyni kredit risk xarakteristikası olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və bu qrup üçün kollektiv dəyərsizləşmə testini keçirir. Fərdi olaraq dəyərsizləşmə testi edilmiş və dəyərsizləşmə üzrə zərərin qeydə alındığı aktivlər kollektiv dəyərsizləşmə testinə daxil edilmir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat, Qrupun müəyyən edilmiş ilkin müddətdə borc məbləğlərini tam toplaya bilməyəcəyinə obyektiv sübutlar mövcud olduqda yaradılır. Ehtiyatın məbləği, aktivin balans dəyəri ilə əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsasən diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin dəyəri arasındakı fərqi təşkil edir. Ehtiyatın məbləği mənfəət və ya zərər kimi uçota alınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Ticarət və digər debitor borcları (davamı). Debitor borcunun dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər həmin debitor borcunun vaxtı keçmiş statusu və onun realizasiya oluna bilməsi yaxud hər hansı girov təminatının olmasıdır.

Əlavə olaraq, dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən digər əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- ▶ Qarşı tərəfin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Qrupun qarşı tərəf haqqında əldə etdiyi maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- ▶ Qarşı tərəfin müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- ▶ Qarşı tərəfə təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfi dəyişikliklərin baş verməsi; və ya
- ▶ Girovun (əgər varsa) dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Ticarət və digər debitor borcları müştərilər və borcalanlar tərəfindən ödəniləndə və ya başqa oxşar əməliyyatlar olduqda debitor borcu hesabından silinir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək əmanət və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan digər qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri. Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrıca göstərilir. Məhdudiyyət qoyulmuş qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir.

Kreditor borcları. Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülür.

Borc öhdəlikləri. Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır.

Gəmilər, əsas vəsaitlərin tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktiv istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə digər xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Gəmilər, əsas vəsaitlər. Tamamlanmamış tikinti, əsas vəsaitlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır. Əgər tanınma meyarı qarşılanırsa, bu dəyərə gəmilərin, əsas vəsaitlərin bir hissəsinin əvəzlənməsi xərcləri və uzunmüddətli tikinti layihələri üçün borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər daxildir. Gəmilərin və əsas vəsaitlərin mühüm hissələrinin müntəzəm olaraq dəyişdirilməsi tələb olunarsa, bu zaman Qrup bu hissələri ayrıca olaraq, onlara xüsusi istifadə müddətləri əsasında amortizasiya hesablayır. Analoji olaraq, əsas yoxlama aparılanda, tanınma meyarı qarşılanırsa, onun dəyəri əsas vəsaitlərin balans dəyərində əvəzedilmə kimi tanınır. Bütün digər təmir və saxlama xərcləri mənfəət və ya zərərin tərkibində xərclərə silinmiş kimi əks olunur.

Sonrakı tarixdə əmələ gələn, gəmilərin təmiri və əsaslı təmiri üzrə əhəmiyyətli xərclər hər bir aktivin balans dəyərinə daxil edilir. Onlar yalnız bu halda ayrıca aktiv kimi tanınmalıdır ki, həmin maddə ilə bağlı gələcək iqtisadi faydaların Qrup üçün faydalı olması ehtimal edilsin və aktivin alış dəyəri etibarlı şəkildə müəyyən edilə bilsin. Adi təmir və texniki xidmət xərcləri çəkildiyi dövr ərzində hesabat dövrünün xərcləri kimi tanınır.

Gəmilərə onların qiymətləndirilmiş istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır. Aktivlərin qiymətləndirilmiş istifadə müddəti və qalıq dəyərlərinə hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və lazım olarsa gözlənilən gələcək iqtisadi faydalarda baş vermiş dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə düzəlişlər aparılır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Gəmilər, əsas vəsaitlər (davamı). Yenidən qiymətləndirmə artımı digər ümumi gəlirdə qeydə alınır və kapitalın tərkibində aktivlərin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatına aid edilir. Lakin həmin aktiv üzrə mənfəət və ya zərərdə əvvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə defisitini qaytaran artım mənfəət və zərərdə tanınır. Yenidən qiymətləndirmə defisiti, aktivin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatında tanınmış artımı əvəzləşdirdiyi hallar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Aktivin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından bölüşdürülməmiş mənfəətə illik köçürmə aktivlərin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında amortizasiya ilə aktivlərin maya dəyəri əsasında amortizasiya arasındakı fərq üçün aparılır. Bundan əlavə, yenidən qiymətləndirmə tarixinə yığılmış amortizasiya aktivin ümumi balans dəyərindən çıxılır və xalis məbləğ aktivin yenidən qiymətləndirilmiş məbləğində yenidən əks etdirilir. Silinmə zamanı satılan konkret aktivə aid olan hər hansı yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Amortizasiya. Gəmilər, əsas vəsaitlər üçün düzxətli amortizasiya metoduna əsasən amortizasiya hesablanır. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün amortizasiya hesablanmır.

Qrupun gəmilərinin, əsas vəsaitlərinin (neft-qaz əmlakından başqa) təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Bina və tikililər	15 - 30 il
Maşın və avadanlıq	3 - 25 il
Gəmilər və port qurğuları	3 - 30 il

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

İcarə müqavilələri. Razılaşmanın icarə olub-olmadığının və ya icarəni daxil edib-etmədiyinin müəyyən edilməsi başlanğıc tarixində razılaşmanın mahiyyətinə əsaslanır: razılaşmanın yerinə yetirilməsinin xüsusi aktivin və ya aktivlərin istifadəsindən asılı olub-olmadığı və ya razılaşmanın aktivdən istifadə etmək hüququnu verib-vermədiyi (bu hüquq birmənalı olaraq müqavilədə nəzərdə tutulmayan hallarda belə) müəyyən edilir.

Qrup icarəçi qismində: İcarə başlandığı tarixdə maliyyə və ya əməliyyat icarəsi kimi təsnif edilir. İcarəyə götürülən aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupa keçirən icarələr maliyyə icarələri kimi təsnif edilir.

Maliyyə icarələri icarə başlananda icarəyə götürülmüş əmlakın ədalətli dəyəri və ya daha aşağı olduğu təqdirdə minimal icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə kapitallaşdırılır. İcarə ödənişləri maliyyə xərcləri və icarə öhdəliyinin azalması arasında elə bölüşdürülür ki, öhdəliyin qalığı üzrə sabit faiz dərəcəsi əldə edilsin. Maliyyə xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinin tərkibində tanınır.

İcarəyə götürülən aktivlər üzrə amortizasiya aktivin faydalı istifadə müddəti boyunca hesablanır. Lakin icarə müddətinin sonunadək mülkiyyət hüququnun Qrupa keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, aktiv üzrə amortizasiya aktivin proqnozlaşdırılan faydalı istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə hesablanır.

Əməliyyat icarəsi üzrə ödənişlər icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinin tərkibində uçota alınır.

Qrup icarəyə verən qismində: Aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupdan digər tərəfə keçirməyən icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat icarəsi üzrə danışıqlar zamanı çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərinə əlavə olunur və icarə gəliri ilə eyni əsaslarla icarə müddəti boyunca tanınır. Şərti icarə haqları qazanıldığı dövrdə gəlir kimi tanınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Qudvil. Qudvil ilkin olaraq məcmu ödənişin və qeyri-nəzarət payının müəyyən edilə bilən xalis aktivlər və güman olunan öhdəliklərdən artıq hissə olan dəyəri kimi hesablanır. Əgər bu məbləğ əldə edilmiş törəmə müəssisənin xalis aktivlərinin ədalətli dəyərindən azdırsa, bu fərq gəlir və ya zərər kimi qeydə alınır.

İlkin tanınmadan sonra qudvil maya dəyərindən hər hansı qalıq dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ölçülür. Dəyərsizləşmə testi üçün müəssisələrin birləşməsindən yaranan qudvil, yaranma tarixindən başlayaraq Qrupun birləşmədən fayda götürə biləcək hər bir pul vəsaitini yaradan vahidinə (“PVYV”) alınan müəssisənin digər aktiv və ya öhdəliklər bu vahidlərə ayırmasından asılı olmayaraq paylanır. Qudvil PVYV-in bir hissəsi olduğu və vahid nəzdində fəaliyyətin bir hissəsi ləğv olunduğu təqdirdə həmin fəaliyyətə aid edilən qudvil onun ləğv olunmasından yaranan gəlir və zərərin müəyyən edilməsi üçün ləğv olunan fəaliyyətin balans dəyərinə daxil olunur. Bu cür hallarda silinən qudvil ləğv olunan fəaliyyətin müvafiq dəyəri və qalan PVYV-in dəyəri əsasında ölçülür.

Qeyri-maddi aktivlər. Ayrılıqda əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınmada maya dəyəri ilə ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin maya dəyəri həmin aktivlərin əldə etmə tarixində ədalətli dəyərinə bərabərdir. İlkin tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər bütün yığılmış amortizasiya və bütün yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır.

Cəmiyyətin daxilində yaradılmış qeyri-maddi aktivlər, kapitallaşdırılmış inkişaf xərcləri istisna olmaqla, kapitallaşdırılmır və əlaqəli məsrəf həmin məsrəfin meydana gəldiyi dövrdə mənfəət və ya zərərin tərkibində göstərilir. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və kompüter proqramları, patentlər, lisenziyalar, müştərilərlə münasibətlər, ticarət adı, su mülkü və tədqiqat və inkişaf layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən hesab edilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə faydalı iqtisadi istifadə müddətləri boyunca bərabər hissələrə bölünməklə amortizasiya hesablanır və qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamət olduqda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Məhdud faydalı istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktiv üçün amortizasiya müddəti və amortizasiya metoduna ən azı hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktivin özündə təcəssüm etdiyi gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən əldə olunma strukturundakı dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya müddəti və ya metodunun dəyişdirilməsi yolu ilə hesabatla alınır və uçot ehtimallarında dəyişikliklər hesab olunur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivin funksiyasına uyğun xərc kateqoriyasında əks olunur.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivin uçotdan silinməsindən irəli gələn gəlir və ya zərərlər xaric etmədən əldə edilən xalis mədaxil ilə aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi ölçülür və aktiv uçotdan silinəndə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda mənfəət və ya zərərin tərkibində tanınır.

Tədqiqat və inkişaf xərcləri. Tədqiqat xərcləri çəkildikcə məsrəflərə silinir. Fərdi layihə üzrə tədqiqat və inkişaf məsrəfləri Qrup aşağıdakıları nümayiş etdirə biləndə qeyri-maddi aktiv kimi tanınır:

- ▶ Qeyri-maddi aktivin istifadə və ya satışa hazır olması üçün bu aktivni tamamlamağa texniki imkanlar;
- ▶ Aktivni tamamlamaq niyyəti və onu istifadə etmək və ya satmaq qabiliyyəti;
- ▶ Aktivdən gələcək iqtisadi faydanın əmələ gəlməsinin qaydası;
- ▶ Aktivni tamamlamaq üçün resursların mövcudluğu;
- ▶ Tədqiqat və inkişaf zamanı xərcləri etibarlı ölçmək qabiliyyəti.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Tədqiqat və inkişaf xərcləri (davamı). Tədqiqat və inkişaf xərclərinin aktiv kimi ilkin tanınmasından sonra aktiv yığılmış amortizasiyanı və ya yığılmış dəyərsizləşmə zərərlerini çıxmaqla maya dəyəri ilə uçota alınmalıdır. Aktivin amortizasiyası tədqiqat və inkişaf başa çatanda və aktiv istifadəyə hazır olanda başlayır. Aktiv üzrə amortizasiya gözlənilən gələcək faydanın müddəti üzrə hesablanır. Amortizasiya satışların maya dəyəri ilə qeydə alınır. Tədqiqat və inkişaf müddəti ərzində aktiv hər il dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Mal-material ehtiyatları. Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyərdə qeydə alınır. Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərinə birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal iş həcminə əsasən) daxildir.

Dövlətə ayırmalar. Dövlətə ayırmalar hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlətin ayırmaları. Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, digər dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Hökumətin digər müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi köçürülən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır (Dövlət digər müəssisələrdəki payını köçürdüyü halda – müvafiq müəssisənin ədalətli dəyərində köçürülmüş pay).

Əlavə Dəyər Vergisi. Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin (“ƏDV”) xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu: ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, satış üzrə ƏDV məbləğidir. Satış ilə bağlı ƏDV vergi orqanlarına iki halda ödənilməli məbləğ kimi tanına bilər: **a.** ödəniş edildiyi tarixdə, əgər, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gün sonraya qədər edilirsə **b.** müştərilərə satışın tanınması zamanı, əgər, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gündən sonra edilirsə. Hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş satışlar üzrə ƏDV (əvəzləşdirilən ƏDV) həmçinin ƏDV üzrə kreditor borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat lazım olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinə qədər saxlanılır.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV: Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Gəlirlərin tanınması. Qrupun gəlirləri əsas etibarlı ilə dəniz nəqliyyat xidmətləri, port əməliyyatları və yük və sərnişinlərin nəql edilməsindən ibarət olan xidmətlərdən əldə edilir. Gəlirlər xidmətlər göstərildikçə tanınır və Qrupa iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə və gəlirlər etibarlı ölçülə biləndə, ödənişlərin nə vaxt aparılmasından asılı olmayaraq tanınır. Hər hesabat tarixində port xidmətlərinin tamamlanmamış hissəsi ilə əlaqədar gəlirlər təxirə salınır. Gəlirlər dolayı vergilər, gəlirlərə düzəlişlər və məzənnə fərqlərinə uyğun olaraq alınmış və ya alınacaq vəsaitin ədalətli dəyəri ilə ölçülür. Müəyyən müddətə kirlənmiş gəmilərdən gəlirlər kirləmə günlərinin sayı əsasında tanınır.

Mənfəət vergisi. Hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əslində qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Mənfəət vergisi olmayan digər vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı). Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktiv, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə əslində qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əsas vəsaitlərin ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

İşçilərə ödənişlər. Əmək haqları, maaşlar, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, ödənişli illik məzuniyyət və bülletenlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərdiyi ildə hesablanır.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri

Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar müştərilərin debitor borclarının yığılması ehtimalının rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilməsinə əsaslanır. Müştərinin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri, onun müflisləşmə və ya maliyyə strukturunun yenidən təşkilinə məruz qalması ehtimalı və defolt və ya ödənişlərin gecikdirilməsi debitor borclarının potensial olaraq dəyərsizləşmiş olmasını əks etdirən göstəricilər hesab edilir. Əgər əsas müştərinin ödəniş qabiliyyətində pisləşmə baş verərsə və ya bu faktiki defolt təxminlərindən yuxarı olarsa, faktiki nəticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər.

Debitor borcları üzrə əlavə pul vəsaitlərinin bərpası gözlənilmədikdə, debitor borcları müvafiq ehtiyatlara silinir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlərə qarşı qiymətləndirilən debitor borcları üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti həmin aktivlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, rəhbərliyin keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində vaxtı keçəcək məbləğlərin həcmi ilə münasibətdə təcrübəsinə və vaxtı keçmiş məbləğlərin geri ödənilməsinə əsasən təxmin edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş şəraitin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə əvvəlki təcrübə müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu. Təxirə salınmış xalis vergi aktiv vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılımlar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri realizasiya oluna biləcəyi məbləğdə uçota alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəət və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydasının məbləğini ehtimal edərək Rəhbərlik son üç ilin vergiyə cəlb olunan mənfəətindən və mövcud şəraitdə məqbul hesab edilən gələcək gəlirlər üzrə təxminlərdən istifadə edir.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri (davamı)

Ehtiyatlar. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Qrup ehtiyatların hamısının və ya bir hissəsinin, məsələn, sığorta müqaviləsi əsasında, əvəzinin ödənilməsini gözləyirsə, bu ödəniş yalnız baş tutacağı zahirən yəqin olduqda ayrıca aktiv kimi uçota alınır. Ehtiyata aid olan xərclər mənfəət və ya zərərdə hər hansı əvəzin ödənilməsini çıxmaqla təqdim olunur.

Pulun vaxt dəyərinin təsiri önəmlidirsə, ehtiyatlar münasib olduqda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən cari vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etməklə diskont edilir. Diskont istifadə ediləndə, vaxt keçməsinə görə ehtiyatın artması maliyyə xərci kimi tanınır.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Bərpa edilə bilməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər və məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər. Qudvil və digər qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və digər vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Digər qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

İstifadə dəyəri hesablanarkən rəhbərlik aktivlər və yaxud pul vəsaitlərini yaradan vahidlər üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təxmin edir və onların cari dəyərini hesablamaq üçün uyğun diskont dərəcəsini seçir.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər. Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin əldə edilməsi, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Bütün müvafiq aktivlər üçün keçid tarixində (1 yanvar 2014-cü il) və ya bu tarixdən sonra çəkilməmiş borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər kapitallaşdırılır.

Əlaqəli tərəflər. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 sayılı “Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar” adlı MUBS-ə uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər

Qrupun ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının qüvvəyə minmə tarixində buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda göstərilir. Qrup bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

9 sayılı MHBS “Maliyyə alətləri”

2014-cü ilin iyul ayında MUBSK 9 sayılı “Maliyyə alətləri” adlı MHBS-in yekun versiyasını buraxmışdır. Bu versiya maliyyə alətləri layihəsinin bütün mərhələlərini əks etdirir və 39 sayılı “Maliyyə alətləri: Tanıma və Ölçmə” adlı MUBS-u və 9 sayılı MHBS-in bütün əvvəlki versiyalarını əvəz edir. Standart təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hedcinqin uçotu üzrə yeni tələbləri təqdim edir. 9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Əvvəlki dövrlərə tətbiq edilməsi tələb edilir, lakin müqayisəli məlumatın təqdim edilməsi məcburi deyil. İlk dəfə tətbiq etmənin tarixi 1 fevral 2015-ci il tarixindən əvvəl olduğu halda 9 sayılı MHBS-in əvvəlki (2009, 2010 və 2013-cü illərin) versiyalarının erkən tətbiqinə icazə verilir. 9 sayılı MHBS-in qəbul edilməsi Qrupun maliyyə aktivlərinin təsnifatı və ölçülməsinə təsir göstərəcək, lakin maliyyə öhdəliklərinin təsnifatına və ölçülməsinə təsir göstərməyəcəkdir.

14 sayılı MHBS: Tənzimləyən təxirə salınmış hesablar

14 sayılı MHBS qeyri-məcburi standartdır. Bu standart nəzərdə tutur ki, fəaliyyəti faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən müəssisələr, MHBS-i ilk dəfə tətbiq edərkən, faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən hesabların qalıqlarına əvvəl tətbiq etdikləri uçot qaydalarının əksəriyyətini tətbiq etməyə davam edə bilər. 14 sayılı MHBS-i qəbul edən müəssisələr tənzimləyən təxirə salınmış hesablarını maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca sətir maddəsi kimi, həmin hesab qalıqlarında hərəkəti isə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda ayrıca sətir maddəsi kimi təqdim etməlidir. Standart müəssisənin faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən fəaliyyətinin xüsusiyyətləri, əlaqəli risklər və faiz dərəcələri əsasında tənzimləmənin müəssisənin maliyyə hesabatlarına təsiri haqqında məlumatların açıqlanmasını tələb edir. 14 sayılı MHBS 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Bu dəyişikliyin Qrupa tətbiq edilməsi gözlənilir.

19 sayılı MUBS (Düzəlişlər): Müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə pensiya planı: İşçilərin haqları

19 sayılı MUBS müəssisədən müəyyən edilmiş ödənişlərlə pensiya planını uçota alanda işçilərin və ya üçüncü tərəflərin ödənişlərini nəzərə almağı tələb edir. Ödənişlər stajla bağlı olanda onlar mənfəi fayda kimi stajın müddətinə aid edilməlidir. Bu düzəlişlər aşağıdakılara aydınlıq gətirir: ödənişlərin məbləği staj müddətindən asılı olmadığı halda müəssisə ödənişləri stajın müddəti üzrə bölüşdürmək əvəzinə belə ödənişləri xidmətin göstərildiyi dövrdə pensiya planı üzrə xərclərin azalması kimi tanıya bilər. Bu düzəliş 1 iyul 2014-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Bu düzəlişin Qrupa aid olacağı gözlənilir, çünki Qrup işçi və ya üçüncü tərəflərlə ödənişlərin aparılmasını nəzərdə tutan pensiya planlarını müəyyən etməmişdir.

2010-2012-ci illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu düzəlişlər 1 iyul 2014-cü il tarixindən qüvvəyə minir və bunların Qrupa əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

3 sayılı MHBS “Müəssisələrin birləşməsi”

Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilir və müəssisələrin birləşməsindən əmələ gələn öhdəliklər (və ya aktivlər) kimi təsnif edilmiş şərti kompensasiyaya dair bütün razılaşmaların 9 sayılı MHBS-in (və ya müvafiq halda 39 sayılı MUBS-un) əhatə dairəsinə daxil olub-olmamasından asılı olmayaraq ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan aktivlər kimi ölçülməli olduğu məsələsinə aydınlıq gətirir.

16 sayılı MUBS “Əmlak, qurğu və avadanlıq” və 38 sayılı MUBS “Qeyri-maddi aktivlər”

Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir. 16 sayılı MUBS və 38 sayılı MUBS-da göstərilir ki, aktiv ümumi və ya xalis balans dəyəri ilə müşahidə edilə bilən məlumatlara istinad etməklə yenidən qiymətləndirilə bilər. Bundan əlavə, yığılmış amortizasiya və amortizasiya aktivin ümumi və balans dəyəri arasındakı fərqdır.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

24 sayılı MUBS “Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması”

Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, idarə edən müəssisə (rəhbər heyətin xidmətlərini göstərən müəssisə) - barəsində məlumatlar açıqlanmalı olan əlaqəli tərəfdir. Bundan əlavə, idarə edən müəssisənin xidmətlərindən istifadə edən müəssisə idarəetmə xidmətləri üçün çəkilmiş xərcləri açıqlamalıdır.

2011-2013-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu düzəlişlər 1 iyul 2014-cü il tarixindən qüvvəyə minir və bunların Qrupa əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

3 sayılı MHBS “Müəssisələrin birləşməsi”

Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilir və 3 sayılı MHBS-in əhatə dairəsindən istisna edilən məqamlara aydınlıq gətirir. Xüsusilə:

- Yalnız birgə müəssisələr deyil, birgə layihələr də 3 sayılı MHBS ilə əhatə edilmir.
- Bu istisnalar yalnız birgə layihələrin özlərinin maliyyə hesabatlarında uçota aiddir.

13 sayılı MHBS “Ədalətli dəyərin ölçülməsi”

Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, 13 sayılı MHBS-in əhatə dairəsindən portfelin istisna edilməsi maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərindən əlavə 9 sayılı MHBS (və ya müvafiq hallarda 39 sayılı MUBS) ilə əhatə edilən digər müqavilələrə də aiddir.

40 sayılı MUBS “İnvestisiya əmlakı”

40 sayılı MUBS-da köməkçi xidmətlərin təsviri investisiya əmlakı ilə mülkiyyətçinin istifadə etdiyi əmlak (yəni, əmlak, qurğu və avadanlıq) arasında fərq qoyur. Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, əməliyyatın aktivin alınması və ya müəssisələrin birləşməsi olduğunu müəyyən etmək üçün 40 sayılı MUBS-da köməkçi xidmətlərin təsviri deyil, 3 sayılı MHBS istifadə edilir.

15 sayılı MHBS “Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər”

15 sayılı MHBS 2014-cü ilin may ayında buraxılmış və müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərə tətbiq ediləcək 5 mərhələli modeli tətbiq edir. 15 sayılı MHBS-ə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır. 15 sayılı MHBS-in prinsipləri gəlirlərin ölçülməsi və tanınmasına daha strukturlu yanaşmanın tətbiqini təmin edir.

Gəlirlər üzrə yeni standart bütün müəssisələrə tətbiq edilir və MHBS-in gəlirlərin tanınması üzrə bütün cari tələblərini əvəz edir. Standart 1 yanvar 2017-ci il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə retrospektiv qaydada tam və ya düzəlişlər edilmiş şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Qrup hazırda 15 sayılı MHBS-in təsirini qiymətləndirir və yeni standartı tələb edilən tarixdə qəbul etməyi planlaşdırılır.

11 sayılı MHBS “Birgə layihələr: İştirak paylarının əldə edilməsinin uçotu”. 11 sayılı MHBS-ə düzəlişlər tələb edir ki, birgə operatorun fəaliyyəti ilə bağlı olan birgə əməliyyatda iştirak payının əldə edilməsini uçota alan birgə operator 3 sayılı MHBS-in müəssisələrin birləşməsinin uçota alınmasına dair müvafiq prinsiplərini tətbiq etsin. Düzəlişlər həmçinin aydınlaşdırır ki, birgə əməliyyatda birgə nəzarəti saxlamaqla əlavə iştirak payı əldə edildiyi halda həmin birgə əməliyyatda əvvəlki iştirak payı yenidən ölçülmür. Əlavə olaraq, 11 sayılı MHBS-ə, birgə nəzarəti paylaşan tərəflər, o cümlədən hesabat verən müəssisə, eyni yekun nəzarət edən tərəfin ümumi nəzarəti altında olarsa, bu düzəlişlərin tətbiq edilmədiyini göstərən istisnalar əlavə edilmişdir.

Düzəlişlər birgə əməliyyatda ilkin iştirak payının əldə edilməsi və həmin birgə əməliyyatda əlavə iştirak paylarının əldə edilməsinə tətbiq edilir və 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin qəbul edildəndən sonra Qrupa təsiri gözlənilmir.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

16 sayılı MUBS-a və 38 sayılı MUBS-a düzəlişlər “Əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin məqbul amortizasiya metodlarının aydınlaşdırılması”. Düzəlişlər 16 və 38 sayılı MUBS-da gəlirlərin aktivin istifadəsi prosesində sərf edilən iqtisadi faydaların sxemini deyil, biznesin (aktivin daxil olduğu) həyata keçirilməsindən əmələ gələn iqtisadi faydaların sxemini əks etdirməsi prinsipinə aydınlıq gətirir. Nəticədə, gəlirlərə əsaslanan metod əmlak, qurğu və avadanlığın amortizasiyası üçün istifadə edilə bilməz və yalnız çox nadir hallarda qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası üçün istifadə edilə bilər. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir, çünki Qrup uzunmüddətli aktivlərinə amortizasiya hesablamaq üçün gəlirlərə əsaslanan metoddan istifadə etmir.

27 sayılı MUBS (Düzəlişlər): Ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metodu. Düzəlişlər müəssisələrə ayrıca maliyyə hesabatlarında törəmə müəssisələri, birgə müəssisələr və asılı müəssisələrə investisiyaları kapital metodundan istifadə etməklə uçota almağa icazə verir. MHBS-i artıq tətbiq edən və ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metoduna keçməyi qərara alan müəssisələr belə dəyişikliyi retrospektiv qaydada tətbiq etməlidir.

Ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metodundan istifadə etməyi qərara alan, MHBS-i ilk dəfə tətbiq edən müəssisələr bu metodu MHBS-ə keçid tarixindən tətbiq etməlidir. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupun ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri olmayacaq.

5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi

Qrup 1 yanvar 2014-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan dövrlər üzrə qüvvədə olan MHBS-ə uyğun ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını mühasibat uçotu qaydalarında təsvir edildiyi kimi hazırlamışdır. Qrupun açılış balans hesabatı Qrupun MHBS-ə keçid tarixi olan 1 yanvar 2014-cü il tarixinə hazırlanmışdır. Bu qeyd 1 yanvar 2014-cü il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın və 31 dekabr 2014-cü il tarixinə və bu tarixdə başa çatan il üzrə ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının yenidən təqdim edilməsində Qrup tərəfindən edilmiş əsas düzəlişləri izah edir.

Qrup MHBS-in məqsədləri üçün biznes hesab edilən törəmə müəssisələrin və ya asılı və birgə müəssisələrdə iştirak paylarının 1 yanvar 2014-cü il tarixindən əvvəl əldə edilməsinə “Müəssisələrin birləşməsi” adlı 3 sayılı MHBS-i tətbiq etməmişdir. Bu istisnadan istifadə o deməkdir ki, MHBS-ə uyğun tanınmalı olan aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərləri, əldə etmə tarixində onların fərz edilən maya dəyərləridir. Əldə etmə tarixindən sonra qiymətləndirmə MHBS-ə uyğundur. MHBS-ə uyğun tanınmalı olmayan aktivlər və öhdəliklər MHBS-ə uyğun açılış maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan çıxarılır. Qrup MHBS-ə uyğun tanınma tələblərinin nəticəsi olaraq əvvəl tanınmış hər hansı məbləği tanımamış və ya çıxarmamışdır.

Qrup gəmiləri, əsas vəsaitləri MHBS-ə keçid tarixində ədalətli dəyərle qiymətləndirməyi seçmişdir.

5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi (davamı)

1 yanvar tarixinə (MHBS-ə keçid tarixi) kapitalın Qrup səviyyəsində üzləşdirilməsi

	Qeydlər	2014 Auditi aparılmamış	Yenidən hesablamalar	2014 Auditi aparılmış MHBS-ə uyğun
AKTİVLƏR				
Uzunmüddətli aktivlər				
Gəmilər, əsas vəsaitlər	A	214,945	(4,005)	210,940
Qeyri-maddi aktivlər		49	–	49
Uzunmüddətli avans ödənişləri		–	–	–
Təxirə salınmış vergi aktivləri	B	27,554	4,202	31,756
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		242,548	197	242,745
Cari aktivlər				
Mal-material ehtiyatları		48,819	(718)	48,101
Ticarət və digər debitor borcları	C	43,747	(341)	43,406
Vergilər üzrə debitor borcları		11,675	(1,519)	10,156
Qısamüddətli avans ödənişləri	D	19,456	(2,102)	17,354
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		176	–	176
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri		93	–	93
Cəmi cari aktivlər		123,966	(4,680)	119,286
Cəmi aktivlər		366,514	(4,483)	362,031
KAPİTAL				
Səhm kapitalı		(24)	–	(24)
Əlavə ödənilmiş kapital		–	–	–
Bölüşdürülməmiş mənfəət		(240,443)	(1,193)	(241,636)
Cəmi kapital		(240,467)	(1,193)	(241,660)
ÖHDƏLİKLƏR				
Uzunmüddətli öhdəliklər				
Uzunmüddətli kreditlər	E	–	–	–
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri		–	–	–
Uzunmüddətli ehtiyatlar	F	(2,764)	1,381	(1,383)
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		(2,764)	1,381	(1,383)
Cari öhdəliklər				
Qısamüddətli kreditlər	E	–	–	–
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	E	–	–	–
Ticarət və digər kreditor borcları	G	(101,686)	(2,065)	(103,751)
Cari ehtiyatlar	F	(8,203)	(1,486)	(9,689)
Vergilər üzrə kreditor borcları	G	(13,394)	7,846	(5,548)
Cəmi cari öhdəliklər		(123,283)	4,295	(118,988)
Cəmi öhdəliklər		(126,047)	5,676	(120,371)
Cəmi kapital və öhdəliklər		(366,514)	4,483	(362,031)

5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi (davamı)

31 dekabr tarixinə kapitalın Qrup səviyyəsində üzləşdirilməsi

	Qeydlər	2014 Auditi aparılmamış	Yenidən hesablamalar	2014 Auditi aparılmış MHBS-ə uyğun
AKTİVLƏR				
Uzunmüddətli aktivlər				
Gəmilər, əsas vəsaitlər	A	582,703	(5,147)	577,556
Qeyri-maddi aktivlər		1,700	–	1,700
Uzunmüddətli avans ödənişləri		–	11,107	11,107
Təxirə salınmış vergi aktivləri	B	23,103	27,516	50,619
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		607,506	33,476	640,982
Cari aktivlər				
Mal-material ehtiyatları		72,371	(936)	71,435
Ticarət və digər debitor borcları	C	90,726	(4,665)	86,061
Vergilər üzrə debitor borcları		25,678	152	25,830
Qısamüddətli avans ödənişləri	D	16,542	(11,974)	4,568
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		6,120	–	6,120
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri		16	–	16
Cəmi cari aktivlər		211,453	(17,423)	194,030
Cəmi aktivlər		818,959	16,053	835,012
KAPİTAL				
Səhm kapitalı		(384,879)	1,458	(383,421)
Əlavə ödənilmiş kapital		(44,560)	13,000	(31,560)
Bölüşdürülməmiş mənfəət		(221,122)	18,732	(202,390)
Cəmi kapital		(650,561)	33,190	(617,371)
ÖHDƏLİKLƏR				
Uzunmüddətli öhdəliklər				
Uzunmüddətli kreditlər	E	–	(39,652)	(39,652)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri		–	(4,057)	(4,057)
Uzunmüddətli ehtiyatlar	F	–	(3,188)	(3,188)
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		–	(46,897)	(46,897)
Cari öhdəliklər				
Qısamüddətli kreditlər	E	–	(17,046)	(17,046)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	E	(62,566)	56,063	(6,503)
Ticarət və digər kreditor borcları	G	(92,502)	(35,544)	(128,046)
Cari ehtiyatlar	F	(8,203)	(10,172)	(18,375)
Vergilər üzrə kreditor borcları	G	(5,127)	4,353	(774)
Cəmi cari öhdəliklər		(168,398)	(2,346)	(170,744)
Cəmi öhdəliklər		(168,398)	(49,243)	(217,641)
Cəmi kapital və öhdəliklər		(818,959)	(16,053)	(835,012)

5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi (davamı)

31 dekabrda başa çatan il üzrə cəmi ümumi gəlirin üzləşdirilməsi

	Qeydlər	2014 Auditi aparılmamış	Yenidən hesablamalar	2014 Auditi aparılmış MHBS-ə uyğun
Gəlirlər	H	264,745	(2,263)	262,482
Satışların maya dəyəri	I	(251,622)	(7,936)	(259,558)
Ümumi mənfəət		13,123	(10,199)	2,924
Sosial xərclər	I	(2,549)	725	(1,824)
Ümumi və inzibati xərclər	I	(20,788)	330	(20,458)
Digər əməliyyat gəliri	H	35,291	3,868	39,159
Digər əməliyyat xərcləri	I	(3,399)	(1,052)	(4,451)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin satılmasından gəlir və zərərlər, xalis		(2,620)	–	(2,620)
Əməliyyat mənfəəti		19,058	(6,328)	12,730
Maliyyə xərcləri	I	(303)	(864)	(1,167)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		18,755	(7,192)	11,563
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası		(1,475)	20,066	18,591
İl üzrə mənfəət		17,280	12,874	30,154
Digər ümumi gəlir		–	–	–
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		17,280	12,874	30,154

1 yanvar 2014-cü il və 31 dekabr 2014-cü il tarixinə kapitalın və 31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə cəmi ümumi gəlirin üzləşdirilməsinə dair qeydlər

- A. XDND-nin gəmiləri, əsas vəsaitləri MHBS-ə keçid tarixi olan 1 yanvar 2014-cü il tarixində ədalətli dəyəri ilə tanınmışdır. Bundan əlavə, alış tarixi olan 1 fevral 2014-cü il tarixinə ADXDG-dən köçürülmüş gəmilərin, əsas vəsaitlərin qalığı müstəqil qiymətləndiricilər tərəfindən yenidən qiymətləndirilib həmin rəqəmlər əsasında tanınmışdır. Düzəlişlər əsas etibarilə kapitallaşdırılmış xərcləri tanımaq və gəmiləri, əsas vəsaitləri XDND-nin balansından silmək üçün edilmişdir.
- B. Müxtəlif keçid düzəlişləri müxtəlif vaxt fərqlərinə gətirib çıxarır. Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq həmin fərqlər uçota alınmalıdır. Təxirə salınmış vergi düzəlişləri müvafiq əməliyyatla əlaqələndirilərək 1 yanvar 2014-cü il və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə bölüşdürülməmiş mənfəətdə və konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınır.
- C. MHBS-ə keçid tarixi olan 1 yanvar 2014-cü il tarixində Cəmiyyət ümitsiz və ödənilməsi mümkün olmayan borcları qiymətləndirmiş və MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün ehtiyat ayırmışdır.
- D. MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün Qrup ticarət və digər debitor borcları, müəyyən edilməmiş müştərilərin avans ödənişlərinin qalıqları ilə əlaqədar müəyyən düzəldici və yenidən təsnifləşdirmə düzəlişlərini etmişdir.
- E. Qrup bir sıra düzəldici və yenidən təsnifləşdirmə düzəlişlərini etməklə:
 1. ADXDG-nin alınmasından köçürülmüş kreditlərin düzgün tanınmasına nail olmuş;
 2. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi və yerli banklardan alınmış kreditləri MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün cari, uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər kimi təsnif etmişdir.

5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi (davamı)

1 yanvar 2014-cü il və 31 dekabr 2014-cü il tarixinə kapitalın və 31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə cəmi ümumi gəlirin üzləşdirilməsinə dair qeydlər (davamı)

- F. Qrup, MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün işçilərin əmək qabiliyyətinin itirilməsi, istifadə edilməmiş məzuniyyətlərin ödənilməsi üçün ehtiyat, eləcə də ətraf mühitin qorunması üçün ehtiyatlar tanımışdır.
- G. MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün Qrup, mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğlər, digər vergilər və ödəniləcək cərimələr, ticarət və digər kreditor borcları və avansların qalıqları ilə əlaqədar müəyyən düzəldici və yenidən təsnifləşdirmə düzəlişlərini etmişdir.
- H. MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün Qrup gəlirlər və digər əməliyyat gəliri üzrə müəyyən düzəldici və yenidən təsnifləşdirmə düzəlişlərini etmişdir.
- I. MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün Qrup satışların maya dəyəri, sosial, ümumi və inzibati, maliyyə və digər əməliyyat xərcləri ilə əlaqədar müəyyən düzəldici və yenidən təsnifləşdirmə düzəlişlərini etmişdir.

6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	5,461	–
AZN ilə bank qalıqları	657	176
Avro ilə bank qalıqları	1	–
Kassada olan pul vəsaitləri	1	–
ƏDV depozit hesabı, AZN	16	93
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	6,136	269

1 yanvar 2008-ci il tarixindən başlayaraq dövlət vergi orqanları ƏDV depozit hesablarını və bu hesablar vasitəsilə əvəzləşdirilən və hesablanan ƏDV üzrə icbari ödəmələri tətbiq etmişdir. Bu yeni vergi qanunvericiliyinə uyğun olmaq üçün Qrup ƏDV üzrə depozit hesabını açmışdır. Bu qanunvericiliyə uyğun olaraq ƏDV depozit hesabındakı qalıq vergi orqanlarına 45 gün əvvəl bildiriş göndərməklə çıxarılır.

7. Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Ticarət debitor borcları	88,638	43,437
Dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyat çıxılmaqla	(2,831)	(827)
Cəmi ticarət debitor borcları	85,807	42,610
Digər qısamüddətli debitor borcları	254	796
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	86,061	43,406

7. Ticarət və digər debitor borcları (davamı)

Ticarət debitor borclarının dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2014-cü il
1 yanvarda	(827)
İl ərzində ödənilməsi mümkün olmayan borc kimi silinmiş debitor borcları, geri qaytarmanı çıxmaqla	827
Ehtiyatda xalis dəyişiklik	(2,831)
31 dekabrda	(2,831)

8. Vergilər üzrə debitor borcu

Vergilər üzrə debitor borcu gələcək vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmə vasitəsilə və ya vergi orqanları tərəfindən birbaşa ödənilmiş pul vəsaitləri kimi bərpa olunur.

31 dekabr və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə vergilər üzrə debitor borcları əsasən ilin sonuna ödənilməmiş və beləliklə də vergi haqqında bəyannamələrdə əvəzləşdirilməmiş alışlara və satıcının əlaqəli xidmətləri gördükdən sonra əvəzləşdirilə bilən tikinti işləri üzrə avans ödənişlərinə aid ƏDV üzrə debitor borcundan ibarətdir.

9. Avans ödənişləri

Avans ödənişləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Ticarət və xidmətlər üçün qısamüddətli avans ödənişləri	4,568	18,017
Əsas vəsaitlərin alınması üçün uzunmüddətli avans ödənişləri	–	(663)
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı üçün zərər çıxılmaqla	11,107	–
Cəmi avans ödənişləri	15,675	17,354

31 dekabr 2014-cü il və 1 yanvar 2014-cü il tarixinə avans ödənişləri əsas etibarilə təchizatçılara xammal, ehtiyat hissələri və materiallar, avadanlıq, eləcə də gəmilərin təmiri və xidmət göstərilməsi üçün edilmiş avans ödənişlərindən ibarətdir.

10. Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Xammal və ehtiyat hissələri	66,685	44,868
Yanacaq	4,703	3,157
Hazır məhsul	47	76
Cəmi mal-material ehtiyatları	71,435	48,101

11. Ticarət və digər kreditör borcları

31 dekabr 2014-cü il və 1 yanvar 2014-cü il tarixinə ticarət və digər kreditör borcları təchizatçılara gəmilərin təmiri və texniki xidmət göstərilməsi, eləcə də gəmilər üçün yanacaq, xammal və ehtiyat hissələrinin alınması üçün ödəniləcək məbləğlərdən ibarətdir.

	31 dekabr 2014-cü il	1 Yanvar 2014
Ticarət kreditör borcları	121,831	100,590
Digər kreditör borcları	295	–
Cəmi maliyyə kreditör borcları	122,126	100,590
Müştərilərdən alınmış avanslar	1,145	29
İşçilər qarşısında öhdəliklər	4,775	3,132
Cəmi ticarət və digər kreditör borcları	128,046	103,751

8,656 AZN (1 yanvar 2014-cü il: 5,357 AZN) məbləğində maliyyə kreditör borcları xarici valyuta ilə (əsas etibarlı ilə ABŞ dolları) ifadə edilmişdir.

12. Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2014-cü il tarixinə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Qurğular	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyuta ilə cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2014-cü ildə qalıq
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	LIBOR + 5%	noyabr 2015	11,500	9,019
AZN ilə qısamüddətli vəsaitlər	10%	may 2015	8,000	8,027
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				6,503
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				23,549

31 dekabr 2014-cü ildə Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2014-cü ildə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
16 milyon ABŞ dolları	4.00%	sentyabr 2017	1,541	1,683
54 milyon ABŞ dolları	3.65%	avqust 2024	38,111	4,820
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			39,652	6,503

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC
İlkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilir)

13. Gəmilər, əsas vəsaitlər

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri, mebel və alətlər	Tamamlanmamış tikinti	Cəmi
İlkin dəyər						
1 yanvar 2014-cü il	1,606	11,144	602,529	12,663	18,174	646,116
Əlavələr	134	1,549	97,695	1,419	27,101	127,898
Müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə əldə etmə (Qeyd 23)	61,482	4,587	226,777	2,983	8,657	304,486
Satışlar	(132)	(4)	(3,217)	(222)	–	(3,575)
Köçürmələr	27,825	–	–	–	(27,825)	–
31 dekabr 2014-cü il	90,915	17,276	923,784	16,843	26,107	1,074,925
Amortizasiya və dəyərsizləşmə						
1 yanvar 2014-cü il	(935)	(8,797)	(409,750)	(8,572)	(7,122)	(435,176)
İl üzrə amortizasiya xərci	(4,046)	(1,311)	(54,963)	(2,828)	–	(63,148)
Satış	2	–	734	219	–	955
Köçürmələr	(131)	–	–	–	131	–
31 dekabr 2014-cü il	(5,110)	(10,108)	(463,979)	(11,181)	(6,991)	(497,369)
Xalis qalıq dəyəri						
1 yanvar 2014-cü il	671	2,347	192,779	4,091	11,052	210,940
31 dekabr 2014-cü il	85,805	7,168	459,805	5,662	19,116	577,556

13. Gəmilər, əsas vəsaitlər (davamı)

Müəssisələrin birləşdirilməsi yolu ilə əldə etmə ADXDG-nin əldə edilməsi yolu ilə 304,486 AZN məbləğində əldə edilmiş gəmilərdən, əsas vəsaitlərdən ibarətdir.

2014-cü ildə Qrup ADXDG-dən 1 fevral 2014-cü il tarixinə köçürülmüş gəmilərin, əsas vəsaitlərin qalığının ədalətli dəyərini müəyyən etmək məqsədilə müstəqil qiymətləndirici kimi “American Appraisal” Inc. şirkətini təyin etmişdir. Gəmilərin, əsas vəsaitlərin ədalətli dəyəri gəlir əsasında yanaşmaya uyğun olaraq müəyyən edilmişdir.

14. Ehtiyatlar

	Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər (Qeyd 25)	Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər	İstifadə edilməmiş məzuniyyətlərlə bağlı öhdəliklər	Vergilər üzrə ehtiyatlar	Cəmi
1 yanvar 2014-cü il tarixinə balans dəyəri	(6,598)	(1,800)	(2,674)	–	(11,072)
Müəssisələrin birləşdirilməsi yolu ilə əldə etmə (Qeyd 23)	–	(1,560)	(3,044)	–	(4,604)
Diskont dərəcəsində və ehtimallarda dəyişiklik	–	(970)	–	–	(970)
İstifadə	–	727	4,265	–	4,992
Əlavə	–	–	(5,084)	(4,596)	(9,680)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	–	(229)	–	–	(229)
31 dekabr 2014-cü il tarixinə balans dəyəri	(6,598)	(3,832)	(6,537)	(4,596)	(21,563)
Bundan:					
Cari	(6,598)	(644)	(6,537)	(4,596)	(18,375)
Uzunmüddətli	–	(3,188)	–	–	(3,188)

Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər: Qrupun iş zamanı sağlamlığına zərər dəymiş işçilərə kompensasiya ödəmək, eləcə də iş zamanı vəfat etmiş işçilərin ailələrinə kompensasiya ödəmək öhdəliyi var. Qrup 1 yanvar 2014-cü il və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə, müvafiq olaraq, 6.83% və 5.46% diskont dərəcələrini istifadə etməklə işçilərə bədbəxt hadisələr üzrə ödənişlərin cari dəyərini hesablamışdır. Zərər çəkmiş işçilərə ömürlük ödənişlərin hesablanması məqsədilə Qrup kişilər və qadınlar üçün orta ömür müddətlərini, müvafiq olaraq, 71 və 77 yaş hesab etmişdir.

15. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

Səhm kapitalı

Qrupun ana şirkəti olan “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC hüquqi statusu dövlət müəssisəsidir. 2014-cü il üzrə Qrupun səhm kapitalı 1 yanvar 2014-cü ildə 24 AZN -dən 31 dekabr 2014-cü ildə 383,421 AZN -dək artmışdır. Bu artım ADXDG-nin alınmasına aiddir. Qrupa hər birinin öz səhm kapitalı olan 4 ayrıca hüquqi şirkət daxildir. 31 dekabr 2014-cü il tarixində Cəmiyyət nominal dəyəri 1 Azərbaycan Manatı ilə 383,420,621 sayda səhmin buraxılmasını təsdiqləmiş və Qrupun yeganə və yekun səhmdarı olan Dövlətə buraxmışdır. Cəmiyyət törəmə müəssisələrində yekun nəzarət hüququna və 100%-lik paya sahibdir.

Əlavə ödənilmiş kapital

2014-cü ildə Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalı 31,560 AZN artmışdır, bu məbləğdən 10,000 AZN pul vəsaiti formasında, 21,560 AZN isə Dövlət tərəfindən üzən dokdan ibarət olan aktiv formasında köçürülmüşdür.

16. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi

Qrupun təklif etdiyi əsas xidmətlər uzaq dəniz daşımaları və dəniz nəqliyyat xidmətləridir. Biznes seqmentləri üzrə əmələ gələn gəlir aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2014
Dəniz nəqliyyat xidməti	162,575
Nəql etmə	95,004
Digər gəlirlər	4,902
Cəmi gəlirlər	262,482

17. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi

	2014
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	85,385
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin amortizasiyası	63,148
İstifadə edilən xammal və materiallar	50,581
Təmir və texniki xidmət xərcləri	33,030
Mənfəət vergisi istisna olmaqla digər vergilər	14,033
Port haqları	10,996
Kommunal xərclər	2,344
Ticarət və digər debitor borclarının dəyərsizləşməsi	2,831
Vergilər üzrə ehtiyatlar	4,596
Digər	14,896
Satışların maya dəyəri, sosial, ümumi və inzibati xərclər	281,840

18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar

Baş rəhbərliyə ödənişlər. Qrupun baş rəhbərliyinə Cəmiyyətin sədri və dörd müavini daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq Qrup tərəfindən əmək haqqı və mükafatlarla təmin edilir. 2014-cü il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 102 AZN təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

31 dekabr 2014-cü il tarixinə Qrupun əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqları aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr
Ticarət və digər debitor borcları	66,499
Avans ödənişləri	11,303
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri and məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	5,814
Kreditlər və borc öhdəlikləri	39,652
Uzunmüddətli kreditlərin qısamüddətli hissəsi	6,503
Qısamüddətli kreditlər	9,019
Ticarət və digər kreditor borcları	(74,145)
Ödəniləcək vergilər	(5,127)

18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar (davamı)

1 yanvar 2014-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqları aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr
Ticarət və digər debitor borcları	25,639
Avans ödənişləri	2,170
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri and məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	269
Kreditlər və borc öhdəlikləri	—
Uzunmüddətli kreditlərin qısamüddətli hissəsi	—
Qısamüddətli kreditlər	—
Ticarət və digər kreditor borcları	(72,569)
Ödəniləcək vergilər	(13,394)

31 dekabr 2014-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr
Nəqliyyat xidmətləri	49,095
Dənizdə xidmətlər	128,113
Digər xidmətlər	741
Digər əməliyyat gəliri	1,140
Xalis əmlak vergisi	(6,658)
Torpaq vergisi	(82)
Yol vergisi	(34)
Mənbədə tutulan vergi	(164)
Əvəzsiz köçürülmüş əsas vəsaitlər üzrə xalis ƏDV	(840)
Vergi orqanlarından cərimə və tələblər	(1,027)
Vergilər üzrə ehtiyatlar	(4,596)
Əvəzi ödənilməyən ƏDV	(90)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(555)
Kommunal xərclər	(1,975)
Təhlükəsizlik xərcləri	(375)
Tədqiqat və inkişaf tapşırıqlarının işlənilib hazırlanması	(21)
Ekoloji xidmətlər və ətraf mühitin qorunması	(135)
Rəbitə xərcləri	(351)
Port xərcləri	(1,346)
Bank haqları	(21)
İT xərcləri	(36)
Digər xərclər	(363)
Maliyyə xərci	(845)

İlin sonuna ödənilməmiş qalıqlar təminatsızdır və hesablaşmalar nağd şəkildə aparılır. Əlaqəli tərəflər üzrə debitor və kreditor borcları üçün zəmanətlər olmamışdır.

19. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014
Cari vergi xərci	272
Təxirə salınmış vergi faydası	(18,863)
31 dekabr 2014-cü ildə başa çatan il üzrə mənfəət vergisi faydası	(18,591)

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2014
Vergidən əvvəl mənfəət	11,562
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinə əsasən nəzəri vergi xərci	2,312
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilə bilməyən məbləğlərin vergi effekti:	
- Vergiyə cəlb olunmayan gəlirlər	(784)
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	5,360
Alış tarixində tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	(27,039)
Vergi məqsədləri üçün gəlirdən çıxılmayan xassəyə malik olan vergilər üzrə ehtiyatlar	919
Digər	641
31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə mənfəət vergisi xərci	(18,591)

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsas etibarilə sosial və işçilərlə bağlı xərclərdən, eləcə də gəlirlər yaratmayan aktivlər üzrə amortizasiya xərclərindən ibarətdir.

Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərindən irəli gələn faydalar il ərzində alış nəticəsində 27,039 AZN məbləğində tanınmışdır.

MHBS və qüvvədə olan yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyəri və onların vergi əsasları arasındakı müvəqqəti fərqlərə səbəb olmuşdur:

	1 yanvar 2014-cü il	İlkin konsolidasiya olunmuş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2014-cü il
Gəlirdən çıxılan/(vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmiləri, əsas vəsaitlər	27,506	18,079	45,585
Digər aktivlər	405	(405)	–
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	826	53	879
Mal-material ehtiyatları	494	76	570
Ticarət kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	310	(118)	192
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	2,215	1,178	3,393
Təxirə salınmış vergi aktivləri	31,756	18,863	50,619

19. Mənfəət vergisi (davamı)

4,057 AZN məbləğində təxirə salınmış vergi öhdəliyi ADXDG-nin alınması nəticəsində Cəmiyyətin balansına köçürülmüşdür.

20. Digər əməliyyat gəliri

Digər əməliyyat gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014
Digər malların və göstərilmiş xidmətlərin satılması	1,078
Alyans razılaşmasından gəlir	6,483
Kreditör borclarının silinməsindən gəlir	259
“JURA” və “ISLAY” gəmilərini əldə etmək hüquqlarının satılmasından əldə edilmiş gəlir	23,532
Digər	7,807
Cəmi digər əməliyyat gəliri	39,159

Alyans razılaşmasına edilmiş düzəlişə uyğun olaraq Qrup Erkən Alış Opsionu hüququndan və hər bir gəmi üçün 15,000,000 ABŞ dolları (11,766 AZN) əvəzində 1 ABŞ dollarına Gəmiləri almaq hüququndan imtina etmişdir.

21. Maliyyə xərcləri

Maliyyə xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014
Faiz xərci	938
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi üçün ehtiyat: diskont edilmiş dəyərə düzəliş	229
Cəmi maliyyə xərcləri	1,167

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri. Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, həcmindən asılı olaraq, Qrupun maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurlarına uyğun olaraq Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski. Qrup bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riskləri ümumi və xüsusi bazar hərəkətlərinin təsirinə məruz qalan (i) xarici valyuta, (ii) faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklərin açıq mövqelərindən irəli gəlir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən riskin dəyəri üzrə limitlər müəyyən edir və bunların üzərində müntəzəm monitorinq aparır. Bununla bərabər, bu yanaşmadan istifadə daha əhəmiyyətli bazar hərəkətləri olanda bu limitlərdən kənara çıxan zərərlərin qarşısını almır.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə riski amilləri (davamı).

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətin adi gedişində müxtəlif xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə (əsas etibarlı ilə ABŞ dolları ilə əlaqədar) məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır.

Qrupun xarici müştərilər və təchizatçılarla olan borc öhdəliklərinin və satışlarının əksəriyyəti ABŞ dolları ilə ifadə edilir. 31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il ərzində ABŞ dollarının Azərbaycan Manatına qarşı əhəmiyyətli devalvasiyası olmamışdır.

Rəhbərlik Qrupun xarici valyuta riskini hecləmir.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən sonra mənfəətinin ABŞ dolları, Avro və Rusiya rublu üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Qrupun kapital balansına əhəmiyyətli təsir göstərilir:

	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2014-cü ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir
ABŞ dolları /AZN	34.00% / 8.74%	(9,468) / 2,434
Avro /AZN	34.00% / 10.70%	(948) / 298
Rusiya rublu /AZN	34.00% / 30.18%	(5) / 4

(ii) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər.

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərində (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətinə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir.

Faiz hesablanan öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişkən faiz dərəcəsi Qrupu, əsasən LIBOR-un dəyişməsinə görə, faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

31 dekabr 2014-cü il tarixinə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən faiz dərəcəsi riskinə məruz qalan faiz hesablanan öhdəlikləri və aktivləri olmamışdır.

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası. Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ticarət debitor borcları və müqavilə işləri üçün müştərilərdən alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası (davamı)

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri əsasən Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında (“ABB”) yerləşdirilir. 31 dekabr 2014-cü il tarixinə ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, eləcə də məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri 5,814 AZN təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	6,120	176
Ticarət və digər debitor borcları, xalis (Qeyd 7)	86,061	43,406
Cəmi maksimal kredit riski	92,181	43,582

Qrup qəbul etdiyi kredit riskinin səviyyələrini bir qarşı tərəf və ya qarşı tərəflər qrupu üzrə risk həcmələrinə limit qoymaqla strukturlaşdırır. Bu risklər hər il və ya daha tez-tez təhlil edilir. Kateqoriyalara görə kredit riskinin səviyyəsi üzrə limitlər rəhbərlik tərəfindən hər il təsdiq edilir.

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətini qiymətləndirərkən, Cəmiyyət qarşı tərəfin xüsusiyyətini, keçmiş dövrlər üzrə məlumatı, eləcə də defolt dərəcələri haqqında məlumatı və kredit keyfiyyətini qiymətləndirmək üçün istifadə edilə bilən digər mövcud məlumatları nəzərə alır. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin kredit keyfiyyəti haqqında məlumat Qeyd 6-da təqdim edilir.

Debitor borcları əsasən yerli bazarda fəaliyyət göstərən iri müştərilərdən ofşor və daşıma xidmətləri üzrə debitor borclarından ibarətdir. Cəmiyyətin debitor borclarından irəli gələn kredit riski daha sonra müştərilərin krediti ödəmək qabiliyyətini daim izləməklə azaldılır.

Cəmiyyətin rəhbərliyi ödənilməmiş debitor borclarının müddətlərini nəzərdən keçirir və vaxtı keçmiş qalıqlarla bağlı tədbirlər görür.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirə bilməyəcəyi təqdirdə yaranan riskdir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm adi, həm də qeyri-standart şəraitdə, məqbul olmayan zərər çəkmədən və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmada, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrüyyə kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlara gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir. Diskontlaşmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığı üçün 12 ay ərzində ödənilməli olan qalıqlar təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2014-cü il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2014-cü il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	122,126	–	–	–	122,126
Borc öhdəlikləri	12	17,540	45,082	5,525	5,599	73,746
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		139,666	45,082	5,525	5,599	195,872

1 yanvar 2014-cü il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

1 yanvar 2014-cü il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	100,590	–	–	–	100,590
Borc öhdəlikləri	12	–	–	–	–	–
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		100,590	–	–	–	100,590

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri alətin könüllü tərəflər arasında məcburi və ya ləğv etmə satışı olmayan cari əməliyyatlar zamanı mübadilə edilə bildiyi məbləğlə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2014-cü il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	6,120	6,120
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri (Qeyd 6)	16	16
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 7)	86,061	86,061
Cəmi maliyyə aktivləri	92,197	92,197
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 11)	(122,126)	(122,126)
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qısamüddətli və cari hissəsi (Qeyd 12)	(23,549)	(23,549)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 12)	(39,652)	(39,652)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(185,327)	(185,327)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

	1 yanvar 2014-cü il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	176	176
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri (Qeyd 6)	93	93
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 7)	43,406	43,406
Cəmi maliyyə aktivləri	43,675	43,675
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 11)	(100,590)	(100,590)
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qısamüddətli və cari hissəsi (Qeyd 12)	–	–
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 11)	–	–
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(100,590)	(100,590)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- Qısamüddətli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin qısamüddətli olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- Uzunmüddətli müəyyən dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və investorun və kreditorun güvənini qorumaqla öz işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup 100% Azərbaycan Respublikasının hökumətinə məxsusdur və yeni gəmilərin alınması üçün vaxtaşırı olaraq Dövlət investisiyaları şəklində vəsaitlər alır. Kapitala qoyuluşların və əlavələrin dövlətin qərarlarından asılı olduğunu və kapitalın səviyyəsinə dair tələblərin və məhdudiyyətlərin qoyulmadığını nəzərə alaraq Qrup tərəfindən kapitalın idarə edilməsi ilə bağlı xüsusi qaydalar işlənib hazırlanmamışdır.

Qrupun idarə etdiyi məcmu kapital aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Qısamüddətli kreditlər	12	17,046	–
Uzunmüddətli kreditlərin uzunmüddətli hissəsi	12	39,652	–
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	12	6,503	–
Ticarət və digər kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	11	122,126	100,590
Çıxılın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	(6,120)	(176)
Xalis borc		179,207	100,414
Kapital	15	617,371	241,636
Kapital və xalis borc		796,578	342,050
Kapitallaşma əmsalı		22%	29%

23. Müəssisələrin birləşməsi

ADXDG. 1 fevral 2014-cü ildə XDND ADXDG-də nizamnamə kapitalının 100%-ni əldə etmişdir. “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 sayılı sərəncamı əsasında ADXDGD XDND ilə birləşdirilmişdir. Əldə edilmiş hüquqların analizinin nəticələri əsasında Cəmiyyətin rəhbərliyi 1 fevral 2014-cü il tarixinin ADXDG üzrə nəzarətin keçməsi tarixi hesab edilməsini qərara almışdır. ADXDG əsas etibarlı ilə Xəzəryanı ölkələrə dəniz nəqliyyatı ilə məşğul olur.

	Müəssisələr birləşdirildikdən əvvəl MHBS-ə uyğun balans dəyəri	Aidiyyəti olan ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	548	548
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	27	27
Ticarət və digər debitor borcları	5,177	5,177
Avans ödənişi	3,191	3,191
Mal-material ehtiyatları	19,927	19,711
Gəmilər, əsas vəsaitlər	304,486	304,486
Qeyri-maddi aktivlər	–	–
Vergilər üzrə debitor borcları	6,645	6,479
Təxirə salınmış ƏDV	15,304	15,304
Ticarət və digər kreditor borcları	(27,389)	(27,415)
Digər ehtiyatlar	–	(3,331)
Uzunmüddətli ehtiyatlar	–	(1,273)
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qısamüddətli hissəsi	(1,650)	(1,650)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(3,200)	(3,200)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	-	(4,057)
Törəmə müəssisənin xalis aktivləri	323,066	313,997
Törəmə müəssisənin xalis aktivlərində əldə edilmiş pay	–	313,997
Alış üçün cəmi vəsait		313,997
Əldə etmə tarixində yaranan qudvil	–	–
31 dekabr 2014-cü il tarixində qudvil	–	–

Müəssisələrin birləşməsi çərçivəsində aktivlərin mübadiləsi və ya pul vəsaitlərinin ödənilməsi olmamışdır. 3 sayılı MUBS-in müddəalarına uyğun olaraq XDND bu müəssisələrin birləşməsi zamanı alış üçün ödənişin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi məqsədilə müstəqil qiymətləndirici axtarmışdır. Prosedurlar nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, müəssisələrin birləşməsi zamanı alış üçün ödənişin ədalətli dəyəri - həmin ödənişin müəyyən edilməsi üçün xalis aktivlər əsasında yanaşmanı tətbiq etmək şərti ilə - alış tarixinə (1 fevral 2014) ADXDG-nin xalis aktivlərinin 100% ədalətli dəyərində bərabərdir.

Alış nəticəsində Qrupun səhm kapitalı Dövlət tərəfindən 383,397 AZN məbləğində artırılmışdır. Dövlət tərəfindən köçürülmüş səhm kapitalı ilə alış üçün cəmi ödənişin ədalətli dəyəri arasında 69,400 AZN məbləğində fərq, alış əməliyyatının səhmdar, yeni Dövlətlə bağlı olmasına görə bölüşdürülməmiş mənfəətin tərkibində göstərilir.

24. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən və ilkin konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan çıxarılmış investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları aşağıdakılardır:

1. Əlavə ödənilmiş kapitalda üzən dok formasında olan aktivin köçürülməsi nəticəsində yaranmış 21,560 AZN məbləğində artım.
2. ADXDG-nin əldə edilməsi nəticəsində Dövlətdən köçürülmüş vəsait hesabına 383,397 AZN məbləğində səhm kapitalında artım.

25. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti. Qrupun əməliyyatları əsasən Xəzər dənizi hövzəsində həyata keçirilir. Bazar sistemi formalaşma mərhələsində olan Azərbaycan Respublikası hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatlarına xas olan biznes və tənzimləyici infrastrukturunu qurmağa çalışır.

Azərbaycan Respublikasında iqtisadi şərait inkişaf etsə də, ölkə iqtisadiyyatında formalaşan bazarları səciyyələndirən bir sıra xüsusiyyətlər müşahidə olunur. Həmin xüsusiyyətlərə, digərlərlə yanaşı, milli valyutanın Azərbaycan Respublikasından xaricdə ölkələrin əksəriyyətində sərbəst dönerli valyuta hesab edilməməsi daxildir. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və dəyişikliklərə məruz qalır.

Azərbaycan Respublikasında iqtisadi sabitliyin gələcək perspektivləri hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də vergi, hüquqi, normativ və siyasi hadisələrin gedişatından çox asılıdır. Rəhbərlik Qrupun əməliyyatlarına təsir göstərə biləcək bir sıra iqtisadi tendensiyaları, eləcə də onların Qrupun maliyyə vəziyyətinə təsirini (əgər varsa) qabaqcadan proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyildir.

Azərbaycan iqtisadiyyatı dünyanın digər bölgələrində bazar tənəzzülü və iqtisadi inkişaf tempinin aşağı düşməsinə həssasdır. Azərbaycan hökuməti tərəfindən bir sıra sabitləşdirici tədbirlər görülsə də, Qrup və onun qarşı tərəfləri üçün kapitalın əlçatanlığı və kapital dəyəri qeyri-müəyyən olaraq qalır, bu da Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və biznes perspektivlərinə təsir göstərə bilər. Rəhbərlik inanır ki, hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirlər görülür. Buna baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Qrupun nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yarana biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər olarsa), məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə hesabatda göstəriləcəkdir.

Məhkəmə prosedurları. Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür, vergi, xarici valyuta normaları və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərdən artıq olmayacaqdır.

25. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər. Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə yaradılmış ehtiyatdan (Qeyd 14) artıq əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil.

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və digər fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrupun əvvəlki illərdə fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmalıdır. Bu cür öhdəliklər müxtəlif ərazilərdə mövcud olan tullantıların ləğv edilməsi üçün yarana bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək məhiyyətə çətinidir. Lakin, ətraf mühit üzrə məlum öhdəliklərin qiymətləndirilmiş dəyəri Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq hazırkı ilkin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmişdir. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərəçarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Azərbaycan Manatının devalvasiyası. 21 fevral 2015-ci il tarixində Azərbaycan Manatı ABŞ dollarına və digər əsas valyutalara qarşı təxminən 34% devalvasiya etmişdir. Devalvasiyadan əvvəl və sonra məzənnələr 1 ABŞ dollarına qarşı, müvafiq olaraq, 0.786 AZN və 1.050 AZN olmuşdur. Bu hadisə Cəmiyyətin gələcək nəticələri və maliyyə vəziyyətinə, o cümlədən kredit portfelinin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərə bilər. Cəmiyyət biznesinin yaxın gələcəkdə davamlılığını və inkişaf etməsini dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görmüşdür.